

ВНЕСОК Г.М. МЕРСІЯНОВОЇ В ЗАПОЧАТКУВАННІ ІДЕЙ ІЗ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ІЗ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ

*Супрун М. О., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної освіти
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*

*Супрун Д. М., докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи
Національного університету біоресурсів і природокористування*

На щастя всіх людей, серед нас, є особливі Особистості, про яких, навіть після їхнього відходу у Вічність, неможливо говорити в минулому часі. Неможливо, бо вони, своїм яскравим життям стали орієнтирами у майбутнє життя для багатьох своїх сучасників.

Саме такою постаттю, яка постійно випереджала час, була Наша Галина Миколаївни Мерсіяновна (1929-2013). Дійсно, для багатьох із нас – рідних, колег, учнів Галина Миколаївна була істинно Своєю протягом багатьох-багатьох років...

Гідно пройшовши у дитинстві та в юності воєнні і повоєнні лихоліття Г.М. Мерсіянова опанувала фахом вчителя-дефектолога у столичному педагогічному інституті імені М.О. Горького. Вона мала щастя навчатися серед когорти майбутніх славетних вчених – майбутнього президента АПН України академіка М.Д. Ярмаченка, майбутніх професорів І.С. Моргуліса, Н.Ф. Засенко, доцента К.М. Турчинської та багатьох інших її друзів із студентського життя.

Особливим подарунком долі було створення молодої Родини із талановитим вченим-мистецтвознавцем Василем Артемовичем, та народження їхнього сина Юрія.

Всіх, хто знав багато років Галину Миколаївну, завжди щиро захоплювалися її мудрою здатністю любити й оберігати свою Родину. Звісно, чоловік і син протягом їх довгого родинного життя віддячували взаємністю, що було напрочуд зворушливо всім нам бачити.

Особливим поштовхом до розквіту загальнолюдського та професійного таланту Г.М. Мерсіянової стала її зустріч і багаторічна плідна співпраця із двома корифеями вітчизняної дефектології – Григорієм Митрофановичем Дульневим та Іваном Гавриловичем Єременком. Саме ці вчені допомогли молодому науковцеві впевнено увійти в світ високої науки. Варто зазначити, що все своє життя Галина Миколаївна з особливою вдячністю згадувала своїх Вчителів.

Загальновідомо, що належна результативність наукового пошуку буде досягнута тоді, коли належним чином поєдналися професійні інтереси вченого і суспільне соціальне замовлення на проведення наукових розвідок. Саме таке гармонійне поєднання професійного процесу супроводжувало все наукове життя Г.М. Мерсіянової.

Вбачаючи у найрізноманітнішому долучені до різнопланового трудового навчання одну із заporук успішної соціалізації учня допоміжної школи, дослідниця всі роки тримала в полі зору процес розробки теорії та методики трудового навчання дітей із особливостями інтелектуального розвитку. За понад півстолітній період вивчення і вдосконалення трудового навчання учнів спеціальної школи науковець ґрунтовно розробила його методологічні засади та методику впровадження у навчальний процес корекційно-орієнтованого трудового навчання. Вона всіляко відстоювала ідею започаткування в старших класах спеціальної школи професійно-орієнтованого трудового навчання.

Варто зазначити, що в 70-80 роки 20 ст. Це стало реальністю. Окрім отримання робітничих професій в самій спеціальній школі її кращі випускники мали змогу навчатися в окремих групах професійно-технічних училищ базових підприємств в яких вони поглиблено опанували майбутньою професією. Це ставало дійсно соціальною гарантією для їхнього входження в доросле життя. Більшість із випускників працевлаштовувалися на самих базових підприємствах і працювали там все своє трудове життя. Вважаємо, що й на сьогодні важливо повернутися до перегляду методологічних підходів до організації трудового навчання в сучасній спеціальній школі для учнів із порушенням інтелектуального розвитку. Ініціатива академіка В.І.Бондаря стосовно створення робочої групи із реформування трудового навчання учнів зазначеного типу шкіл є надзвичайно на часі й має бути всіляко підтримана освітянською спільнотою.

Цілком слушно наголошуючи на ролі педагога-дефектолога у досягненні мети виховання й навчання особливої дитини, Г.М. Мерсіянова багато зусиль приклала до підготовки майбутніх вчителів трудового навчання на дефектологічному факультеті КДПІ ім. М.О. Горького. Розроблене нею науково-методичне забезпечення методики викладання трудового навчання в допоміжній школі й на сьогодні є запитаним в навчальному процесі сучасного факультету спеціальної та інклюзивної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова. Багаторічний соратник Галини Миколаївни академік В.М. Синьов та колектив факультету всіляко прагне до збереження та поширення ідей провідних своїх викладачів, серед яких імя Г.М. Мерсіянової займає чільне місце. Варто тут буде згадати й про ініціативу завідуючого кафедрою корекційної психопедагогіки професора І.П. Колесника із дослідження історії кафедри в персоналіях. Зазначимо, що в цій історико-педагогічній розвідці постаті Г.М.Мерсіянової відведено багато вдячних сторінок [1].

Особливим етапом професійного життя вченої стала її участь в роботі колективу українських вчених на чолі із професором І.Г. Єремененком з розробки диференційованого навчання учнів допоміжної школи. Спільний науковий доробок Г.М. Мерсіянової, І.Г. Єременка, Л.С. Вавіної та В.Є. Турчинської без перебільшення був сприйнятий

дефектологами України й всього колишнього Радянського Союзу як давно очікувана новація в організації всіх сторін корекційно-виховного процесу допоміжної школи. Базові теоретико-методичні основи диференційованого навчання учнів зазначеного типу шкіл і на сьогодні є педагогічним орієнтиром для дефектологів-практиків.

Вчитель продовжує жити в своїх учнях. Стосовно Галини Миколаївни це висловлювання повністю відповідає своїй сутності. Все своє наукове життя вона щиро ділилася своїми здобутками із молодими колегами-науковцями та педагогами спеціальних шкіл. Гордістю наукової школи вченої є один із основоположників дефектологічного факультету у Слов'янському державному педагогічному інституті професор А.І. Капустін. Доктор психологічних наук, професорка О.П. Хохліна і доктор педагогічних наук, професорка С.Ю. Конопляста тепер вже самі започаткували власні наукові школи. Наукові здобутки цих вчених та інших чисельних представників наукової школи Галини Миколаївни відомі далеко за межами нашої держави. На сьогодні плідно працюють на дефектологічній ниві кандидати педагогічних наук В.І. Андрієнко, А.М. Висоцька, А.Р. Ібрагімова, Н.І. Королько, А.В. Лапін, І.М. Омелянович, В.С. Товстоган, Н.А. Ярмола та багато-багато інших талановитих продовжувачів справи її життя – дефектології.

Згадуючи Галину Миколаївну як наукового керівника чисельних наукових досліджень в першу чергу відзначимо її талант в розробці методичних засад наукового пошуку. Вона володіла особливим даром дохідливо-талановито окреслити молодому науковцеві його власну наукову дорогу. Недосвідчена людина, котра прийшла в дефектологічну науку швидко опанувувала теорією і практикою проведення наукових досліджень. Звичайно, її успіх у підготовці наукової молоді полягав у постійній праці над збагаченням свого наукового потенціалу. Галина Миколаївна, як ніхто інший, була гнучкою у сприйнятті різноманітних новацій в сфері організації власної науково-дослідницької праці. Останні роки свого творчого шляху вчена не уявляла своєї роботи без використання комп'ютера, Інтернету, мобільного зв'язку та інших інформаційних ознак нашого часу.

Розмірковуючи про феномен постаті Галини Миколаївни неможливо не звернути увагу на успішність її професійного науково-педагогічного шляху. Вступивши у 1954 році до аспірантури Інституту дефектології Міністерства освіти УРСР вона до останнього свого дня працювала лише в одній лабораторії – олігофренопедагогіки. Змінювалися назви наукової установи, але протягом десятиліть залишалося незмінним коло наукових інтересів вченої. Всі роки праці в нашій лабораторії Г.М. Мерсіянова була моральним авторитетом колективу. Особливою сторінкою в науковому житті вченої була підготовка до видання першого в Україні Понятійно-термінологічний словника: Спеціальна педагогіка [2]. В своїх наукових пошуках вона знаходила всіляку підтримку з боку багаторічного керівника нашого

колективу професора І.Г. Єременка, його наступників – академіка НАПН України В.І. Бондаря, професорки О.П. Хохліної, старшого наукового співробітника В.В. Золотоверх й нинішньої завідуючої професорки О.В. Чеботарьової. Неможливо тут не згадати її колег – соратників, із якими пов'язані десятиліття спільної роботи. До них насамперед відносяться знані українські вчені-дефектологи професор М.О. Козленко, старші наукові співробітники Л.С. Вавіна, Г.М. Кобернік, Л.С. Ступнікова та багато інших талановитих дослідників [3; 4; 5].

Список використаних джерел:

1. Омелянович І.М. Галина Миколаївна Мерсіянова Внесок викладачів кафедри психокорекційної педагогіки у розвиток історії вітчизняної корекційної педагогіки: Навчальний посібник. / за ред. І.П. Колесника, Г.С. Піонтківської. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. С. 2023-2026.
2. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
3. Супрун М. О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): Монографія К.: Вид. КЮІ МВСУ Паливода АВ, 2005. 326 с.
4. Супрун Д. М. Management – a component of psychologists professional training (Менеджмент – складова професійної підготовки психологів): Навчально-методичний посібник для студентів, слухачів магістратури та практикуючих психологів. К., 2016. 250 с.
5. Супрун Д. М. Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 392 с.